

وَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ لِي عَمَلِي وَ لَكُمْ عَمَلُكُمْ أَنْتُمْ
 بَرِيئُونَ مِمَّا أَعْمَلُ وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تَعْمَلُونَ (41) وَ
 مِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ وَ لَوْ
 كَانُوا لَا يَعْقِلُونَ (42) وَ مِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ إِلَيْكَ أ
 فَأَنْتَ تَهْدِي الْعُمْيَ وَ لَوْ كَانُوا لَا يُبْصِرُونَ (43) إِنَّ
 اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَ لَكِنَّ النَّاسَ أَنْفُسُهُمْ
 يَظْلِمُونَ (44) وَ يَوْمَ يَحْشُرُهُمْ كَأَنْ لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا
 سَاعَةً مِنَ النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ
 كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ وَ مَا كَانُوا مُهْتَدِينَ (45) وَ إِمَّا
 نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِلَيْنَا
 مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ اللَّهُ شَهِيدٌ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ (46) وَ
 لِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قُضِيَ بَيْنَهُمْ

بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ (47) وَ يَقُولُونَ مَتَى هَذَا
 الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ (48) قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي
 ضَرًّا وَلَا نَفْعًا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ إِذَا
 جَاءَ أَجْلُهُمْ فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ
 (49) قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِن آتَاكُمْ عَذَابُهُ بَيَاتًا أَوْ نَهَارًا مَاذَا
 يَسْتَعْجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ (50) أَتُمْ إِذَا مَا وَقَعَ آمَنْتُمْ
 بِهِ الْآنَ وَ قَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ (51) ثُمَّ قِيلَ
 لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا
 بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ (52) وَ يَسْتَنْبِئُونَكَ أَحَقُّ هُوَ
 قُلْ إِي وَ رَبِّي إِنَّهُ لَحَقُّ وَ مَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ (53)

If they charge thee with falsehood, say: "My work to me, and yours to you! Ye are free from responsibility for what I do, and I for what ye do!" Among them are some who (pretend to) listen to thee: But canst thou make the deaf to hear, - even though they are

without understanding? And among them are some who look at thee: but canst thou guide the blind, - even though they will not see? Verily Allah will not deal unjustly with man in aught: it is man that wrongs his own soul. One day He will gather them together: (it will be) as if they had tarried but an hour of a day: they will recognise each other: assuredly those will be lost who denied the meeting with Allah and refused to receive true guidance. Whether We show thee (realised in thy life-time) some part of what We promise them,- or We take thy soul (to Our mercy) (before that),- in any case, to Us is their return: ultimately Allah is witness, to all that they do. To every people (was sent) a messenger: when their messenger comes (before them), the matter will be judged between them with justice, and they will not be wronged. They say: "When will this promise come to pass,- if ye speak the truth?" Say: "I have no power over any harm or profit to myself except as Allah willeth. To every people is a term appointed: when their term is reached, not an hour can they cause delay, nor (an hour) can they advance (it in anticipation)." Say: "Do ye see,- if His punishment should come to you by night or by day,- what portion of it would the sinners wish to hasten? "Would ye then believe in it at last, when it actually cometh to pass? (It will then be said): 'Ah! Now? And ye wanted (aforetime) to hasten it on!' "At length will be said to the wrong-doers: "Taste ye the enduring punishment! Ye get but the recompense of what ye earned!" " They seek to be informed by thee: "Is that true?" Say: "Aye! By my Lord! It is the very truth! And ye cannot frustrate it!"

اگر یہ تجھے جھٹلاتے ہیں تو کہہ دے کہ "میرا عمل میرے لیے ہے اور تمہارا

عمل تمہارے لیے، جو کچھ میں کرتا ہوں اس کی ذمہ داری سے تم بری ہو اور

جو کچھ تم کر رہے ہو اس کی ذمہ داری سے میں بُری ہوں۔" ان میں بہت سے
 لوگ ہیں جو تیری باتیں سنتے ہیں مگر کیا تو بہروں کو سنائے گا خواہ وہ کچھ نہ
 سمجھتے ہوں؟ ان میں بہت سے لوگ ہیں جو تجھے دیکھتے ہیں، مگر کیا تو اندھوں کو
 راہ بتائے گا خواہ انہیں کچھ نہ سُوجھتا ہو؟ حقیقت یہ ہے کہ اللہ لوگوں پر ظلم
 نہیں کرتا، لوگ خود ہی اپنے اُپر ظلم کرتے ہیں۔ (آج یہ دنیا کی زندگی میں
 مست ہیں) اور جس روز اللہ ان کو اکٹھا کرے گا تو (یہی دنیا کی زندگی انہیں
 ایسی محسوس ہوگی) گویا یہ محض ایک گھڑی بھر آپس میں جان پہچان کرنے کو
 ٹھہرے تھے (اس وقت تحقیق ہو جائے گا کہ) فی الواقع سخت گھائے میں
 رہے وہ لوگ جنہوں نے اللہ کی ملاقات کو جھٹلایا اور ہر گز وہ راہِ راست پر نہ
 تھے۔ جن بُرے نتائج سے ہم انہیں ڈرا رہے ہیں، ان کا کوئی حصہ ہم تیرے
 جیتے جی دکھا دیں یا اس سے پہلے ہی تجھے اُٹھالیں، بہر حال انہیں آنا ہماری ہی
 طرف ہے اور جو کچھ یہ کر رہے ہیں اس پر اللہ گواہ ہے۔ ہر امت کے لیے
 ایک رسول ہے۔ پھر جب کسی امت کے پاس اُس کا رسول آجاتا ہے تو اس کا

فیصلہ پورے انصاف کے ساتھ چکا دیا جاتا ہے۔ اور اس پر ذرہ برابر ظلم نہیں کیا جاتا۔ کہتے ہیں اگر تمہاری یہ دھمکی سچی ہے تو آخر یہ کب پوری ہو گی؟ کہو "میرے اختیار میں خود اپنا نفع و ضرر بھی نہیں، سب کچھ اللہ کی مشیت پر موقوف ہے۔ ہر امت کے لیے مہلت کی ایک مدت ہے، جب یہ مدت پوری ہو جاتی ہے تو گھڑی بھر کی تقدیم و تاخیر بھی نہیں ہوتی۔" ان سے کہو، کبھی تم نے یہ بھی سوچا کہ اگر اللہ کا عذاب اچانک رات کو یادن کو آ جائے (تو تم کیا کر سکتے ہو)، آخر یہ ایسی کونسی چیز ہے جس کے لیے مجرم جلدی مچائیں؟ کیا جب وہ تم پر آپڑے اسی وقت تم اسے مانو گے؟ اب بچنا چاہتے ہو؟ حالانکہ تم خود ہی اس کے جلدی آنے کا تقاضا کر رہے تھے! پھر ظالموں سے کہا جائے گا کہ اب ہمیشہ کے عذاب کا مزہ اچکھو، جو کچھ تم کماتے رہے ہو اس کی پاداش کے سوا اور کیا بدلہ تم کو دیا جاسکتا ہے؟ پھر پوچھتے ہیں کیا واقعی یہ سچ ہے جو تم کہہ رہے ہو؟ کہو "میرے رب کی قسم، یہ بالکل سچ ہے، اور تم اتنا بل بوتہ نہیں رکھتے کہ اسے ظہور میں آنے سے روک دو۔"

अगर ये तुझे झुटलाते हैं तो कह दे कि “मेरा अमल मेरे लिए और तुम्हारा अमल तुम्हारे लिए, जो कुछ मैं करता हूँ उसकी ज़िम्मेदारी से तुम बरी हो और जो कुछ तुम कर रहे हो उसकी ज़िम्मेदारी से मैं बरी हूँ।” इनमें से बहुत-से लोग हैं जो तेरी बातें सुनते हैं, मगर क्या तू बहरों को सुनाएगा खाह वे कुछ न समझते हों? इनमें से बहुत-से लोग हैं जो तुझे देखते हैं, मगर क्या तू अन्धों को राह बताएगा खाह उन्हें कुछ न सूझता हो? हकीकत यह है कि अल्लाह लोगों पर जुल्म नहीं करता, लोग खुद ही अपने ऊपर जुल्म करते हैं। (आज ये दुनिया की ज़िन्दगी में मस्त हैं) और जिस रोज़ अल्लाह इनको इकट्ठा करेगा तो (यही दुनिया की ज़िन्दगी इन्हें ऐसी महसूस होगी) गोया ये महज़ एक घड़ी भर आपस में जान-पहचान करने को ठहरे थे। (उस वक़्त तहकीक़ हो जाएगा कि) फ़िल-वाक़े सख़्त घाटे में रहे वे लोग जिन्होंने अल्लाह की मुलाक़ात को झुटलाया और हरगिज़ वे राहे-रास्त पर न थे। जिन बुरे नताइज से हम उन्हें डरा रहे हैं उनका कोई हिस्सा हम तेरे जीते-जी दिखा दें या इससे पहले ही तुझे उठा लें, बहरहाल उन्हें आना हमारी तरफ़ ही है और जो कुछ ये कर रहे हैं उसपर अल्लाह गवाह है। हर उम्मत के लिए एक रसूल है। फिर जब किसी उम्मत के पास उसका रसूल आ जाता है तो उसका फैसला पुरे इनसाफ़ के साथ चुका दिया जाता है और उसपर ज़र्रा बराबर भी जुल्म नहीं किया जाता। कहते हैं अगर तुम्हारी यह धमकी सच्ची है तो आख़िर यह कब पूरी होगी? कहो, “मेरे इख़्तियार में तो खुद अपना नफ़ा व ज़रर भी नहीं, सब कुछ अल्लाह की मशीयत पर मौकूफ़ है। हर उम्मत के लिए मुहलत की एक मुद्दत है, जब यह मुद्दत पूरी हो जाती है तो घड़ी

भर की तक्रदीम व तारीख भी नहीं होती ।” इनसे कहो, “कभी तुमने यह भी सोचा है कि अगर अल्लाह का अज़ाब अचानक रात को या दिन को आ जाए (तो तुम क्या कर सकते हो?) आखिर ऐसी कौन-सी चीज़ है जिसके लिए मुजरिम जल्दी मचाएँ? क्या जब वह तुमपर आ पड़े उसी वक़्त तुम उसे मानोगे?— अब बचना चाहते हो? हालाँकि तुम खुद ही इसके जल्दी आने का तक्राज़ा कर रहे थे!” फिर ज़ालिमों से कहा जाएगा कि अब हमेशा के अज़ाब का मज़ा चखो, जो कुछ तुम कमाते रहे हो उसकी पादाश के सिवा और क्या बदला तुमको दिया जा सकता है? फिर पूछते हैं क्या वाक़ई यह सच है जो तुम कह रहे हो? कहो, “मेरे रब की क़सम, यह बिल्कुल सच है, और तुम इतना बल-बूटा नहीं रखते कि उसे जुहूर में आने से रोक दो ।”